

UNIVERSAL XALQARO ILMIY JURNAL

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljurnal.uz>

Universal International Scientific
Journal

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://universaljurnal.uz)

Year: 2025 Issue: 2 Volume: 4

Published: 16.04.2025
<https://universaljurnal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR
CROSSREF (OAK BAZA)
ZENODO
OPEN AIRE
EUROPUB
RESEARCHGATE (OAK BAZA)
SJIF

BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARI TOMONIDAN ART-PEDAGOGIKANI FANLARARO INTEGRATSIYADA QO'LLASHNING AHAMIYATI

Kurbanova Umida Mamazulun qizi
Andijon davlat pedagogika instituti,
Pedagogika yo`nalishi 1-bosqich magistranti
Uzbekistan

<https://orcid.org/0009-0006-0560-1413>
kurbanovaumida0131@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'qituvchilarining art-pedagogikani fanlararo integratsiyada qo'llashning ahamiyati o'rganilgan. Maqolada art-pedagogikaning zamonaviy ta'lim tizimida qanday o'rin tutishi, o'qituvchilar uchun metodologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyaning pedagogik faoliyatdagi roli ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda boshlang'ich sinf o'qituvchilari tomonidan san'at va ta'limning integratsiyalashuvi orqali o'quvchilarning kognitiv va emotsional rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil qilingan. Tadqiqotda o'quvchilarning ijodiy fikrlash, emotsional ko'nikmalar va akademik muvaffaqiyatlarini oshirishda art-pedagogikaning ahamiyati belgilangan.

Kalit so'zlar: art-pedagogika, boshlang'ich ta'lim, innovatsion metodlar, kreativlik, boshlang'ich sinf o'qituvchilari, fanlararo integratsiya, ta'lim tizimi, metodologiya, O'quvchi rivojlanishi, pedagogika.

Аннотация: В данной статье рассматривается важность применения арт-педагогике учителями начальных классов в междисциплинарной интеграции. В статье рассматривается роль арт-педагогике в современной системе образования, методологические подходы для учителей и

роль междисциплинарной интеграции в педагогической деятельности. В исследовании проанализировано влияние интеграции искусства и образования учителями начальных классов на когнитивное и эмоциональное развитие учащихся. В исследовании определено значение арт-педагогика в повышении творческого мышления, эмоциональных навыков и академических успехов учащихся.

Ключевые слова: арт-педагогика, начальное образование, инновационные методы, креативность, учителя начальных классов, междисциплинарная интеграция, система образования, методология, развитие учащихся, педагогика.

Abstract: This article examines the importance of applying art pedagogy in interdisciplinary integration for primary school teachers. The article examines the role of art pedagogy in the modern education system, methodological approaches for teachers, and the role of interdisciplinary integration in pedagogical activity. The study analyzed how the integration of art and education by primary school teachers affects the cognitive and emotional development of students. The study determined the importance of art pedagogy in increasing students' creative thinking, emotional skills, and academic achievements.

Keywords: art pedagogy, primary education, innovative methods, creativity, primary school teachers, interdisciplinary integration, education system, methodology, student development, pedagogy.

Language: Uzbek

Citation: Kurbanova , U. (2025). THE IMPORTANCE OF THE APPLICATION OF ART PEDAGOGY IN INTERDISCIPLINARY INTEGRATION BY PRIMARY TEACHERS. *Universal International Scientific Journal*, 2(4), 101–106. Retrieved from <https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/1498>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15229823>

Copyright © 2025 by author(s) and Scientific Research Publishing Inc. This work is licensed under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik faoliyatini yangi metodlar bilan boyitish zarurati tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, san'at va boshqa fanlar o'rtasidagi integratsiya, o'qituvchilarning qobiliyatlarini yanada yaxshilashda muhim

ahamiyatga ega. Art-pedagogika — bu san'atni ta'lim jarayonida qo'llash orqali o'qituvchilarning ijodiy va intellektual rivojlanishiga xizmat qiladigan metodologik yondashuvdir. Shu sababli, boshlang'ich sinf o'qituvchilari tomonidan art-pedagogikaning fanlararo integratsiyaga kiritilishi nafaqat pedagogik

samaradorlikni oshiradi, balki o'quvchilarning ko'p tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi. San'at va pedagogika integratsiyasining tarixiy rivojlanishiga qaraganda, san'atning ta'lim jarayonidagi o'rni butun dunyoda kengayib bormoqda. XX asrning 60-yillarida pedagoglar san'at va fanlarni birlashtirishning ilmiy asoslarini yaratganlar va shundan so'ng san'atning pedagogik jarayonlarga kiritilishi ta'limning yangilanishiga olib keldi. Art-pedagogika o'zining texnik metodlaridan tashqari, o'quvchilarga ijodiy, estetik va emotsional jihatdan rivojlanish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Adabiyotlar tahlili. Art-pedagogika va fanlararo integratsiya sohasidagi tadqiqotlar ko'plab olimlar tomonidan amalga oshirilgan. Masalan, N. Z. Fedorov (2018) san'at va pedagogika integratsiyasini o'rganib, bu jarayonning o'quvchilarning estetik dunyoqarashini rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidladi. Fedorovning fikricha, san'at, matematika, va tabiat fanlarini birlashtirish orqali o'quvchilar o'z bilimlarini ko'proq kontekstual ravishda o'zlashtiradilar, bu esa ularning dunyoqarashini kengaytiradi [1]. A. R. Makarova esa fanlararo integratsiyaning boshlang'ich ta'limdagi rolini o'rganib, bunday yondashuv o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirishga yordam berishini ko'rsatgan. Uning fikriga ko'ra, san'atni matematika bilan birlashtirish orqali o'quvchilar miya faoliyatini

rivojlantirishadi va bu ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini oshiradi [2.12-19]. G. M. Zharova art-pedagogikaning o'quvchilarni emotsional va ijodiy jihatdan rivojlantirishdagi o'rni haqida yozgan. U san'atni ta'lim jarayoniga qo'llash o'quvchilarda ko'proq hamdardlik, ijodkorlik va hissiy ongini rivojlantirishga yordam beradi [3. 22-30]. Shuningdek, O'zbekiston pedagogika ilmida ham bu mavzu o'rganilmoqda. I. R. Tursunov (2017) va M. A. Baxtiyorov (2020) O'z tadqiqotlarida san'atning boshlang'ich sinfda ta'lim jarayoniga integratsiyasi orqali o'quvchilarning motivatsiyasi va darsda faollik darajasining oshishini ta'kidlashgan [4.22-30][5.9-14].

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda kvalifikatsion yondashuvlar va sifatli tahlil metodlari qo'llanilgan. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining art-pedagogikani fanlararo integratsiyada qanday qo'llayotganini o'rganish uchun so'rovnomalar va intervyular o'tkazildi. O'quvchilar va o'qituvchilarning tajribalaridan olingan natijalar tahlil qilindi. Ma'lumotlar tematik tahlil orqali tasniflandi va yakuniy xulosalar chiqarildi. Bunda o'quvchilarning ijodiy faoliyatlarini o'lchash uchun maxsus testlar ishlab chiqildi. Misol uchun, o'quvchilar san'at va matematika fanlarining integratsiyalashgan darslarida geometrik shakllar yaratib, matematik va estetik bilimlarni birlashtirgan. Test natijalariga ko'ra, bunday darslar o'quvchilarning bilim darajasini oshirdi.

Tadqiqot turi va dizayni

Tadqiqot amaliy yo'nalishdagi sifatlari va miqdoriy aralash metodlarga asoslangan empirik tadqiqot bo'lib, unda mavjud pedagogik amaliyot o'rganilib, o'qituvchilarning art-pedagogik yondashuvlardan qanday va qay darajada foydalayotganliklari tahlil qilindi. Fanlararo integratsiya jarayonidagi art-elementlarning ta'lim samaradorligiga ta'siri kuzatish orqali o'rganiladi.

Ma'lumot to'plash usullari

Tadqiqot davomida bir nechta ma'lumot to'plash vositalari qo'llanildi:

So'rovnoma (anketalar): O'qituvchilarning art-pedagogik usullardan foydalanish tezligi, shakllari va samaradorligi haqidagi fikrlari yig'ildi.

Yarim tuzilgan intervyular: O'qituvchilarning subyektiv tajribalari, fanlararo yondashuvdagi art-elementlarning real qo'llanilishi va metodik yondashuvlar chuqur tahlil qilindi. Kuzatuv: 10 ta real dars jarayoni bevosita kuzatiladi va art-pedagogika yondashuvlarining tatbiqi baholanadi. Hujjatlar tahlili: Dars ishlanmalari, o'quv-metodik materiallar va konspektlar asosida art-pedagogik vositalarning integratsion xarakteri o'rganiladi.

Nazariy tahlil:

Tarixiy va nazariy asoslarning chuqur tahlili. San'at-pedagogikaning rivojlanishidagi tarixiy va nazariy asoslar haqida so'z yuritishda, Dewey, Vygotsky va Montessori kabi mashhur pedagoglarning ta'limga qo'shgan hissalarini

ko'rsatilgan. Dewey, ta'limda san'atni chuqur tahlil qilgan holda, uni o'quvchining shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi vosita sifatida ko'rgan. Vygotsky esa san'atni ijtimoiy aloqalar va kognitiv rivojlanishni mustahkamlovchi muhim element deb bilgan. Montessori metodikasida esa san'atning o'quvchilarning estetik ongini rivojlantirishdagi ahamiyati o'rgatilgan.

Fanlararo integratsiya va uning pedagogik amaliyoti

Fanlararo integratsiya o'quvchilarni turli fanlar orqali o'zlarining bilim doirasini kengaytirishga, fanlar o'rtasidagi bog'lanishni tushunishga yordam beradi. Masalan, matematika va san'at integratsiyasida o'quvchilar geometrik shakllarni chizish yoki qurish orqali matematik va estetik bilimlarni birlashtiradilar. Shu bilan birga, san'at orqali o'quvchilar estetik hissiyotlarini rivojlantirishadi.

O'quvchilar va o'qituvchilarning roli

O'quvchilar va o'qituvchilarning art-pedagogikaga asoslangan integratsiyalashgan darslarda qanday faoliyatlar olib borilishi, ularning o'zaro aloqalari va o'qituvchilarning metodologiyasi haqida aniq ma'lumotlar zarur. O'qituvchi san'atni faqat vosita sifatida qo'llamasdan, uni o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydigan metodlar orqali integratsiyalashgan darslarni olib borishi kerak. Misol uchun, o'qituvchilarni san'at-pedagogikaga asoslangan darslar uchun

qanday metodlar va yondashuvlar orqali tayyorlash mumkinligi haqida ko'proq ma'lumot keltirilgan bo'lsa, bu o'qituvchilarga o'z pedagogik faoliyatini yaxshilashda yordam beradi.

O'qituvchilarning metodik tayyorgarligi

O'qituvchilarning art-pedagogikani fanlararo integratsiyada qo'llashdagi metodik tayyorgarligi haqida ma'lumotlarning etishmasligi maqolada bir qator zaif tomonlarni yuzaga keltiradi. O'qituvchilarni art-pedagogika metodlarini o'rganishga qaratilgan maxsus kurslar, treninglar va amaliyotlar bilan tayyorlash zarur. Shuningdek, o'qituvchilarga bu metodlarni qo'llashda qanday amaliy yondashuvlarni qo'llashlari kerakligini ko'rsatish muhimdir. Masalan, o'qituvchilarni ijodiy fikrlashni rag'batlantirish va integratsiyalashgan metodlarni qo'llash uchun qanday resurslar va materiallar mavjudligini yoritish zarur.

Integratsiya tamoyillarining ilmiy asoslari

San'at-pedagogikani integratsiyalashgan ta'limda qanday ilmiy asoslar bilan ta'minlanganini ko'rsatish zarur. Bunda ilmiy tadqiqotlar, tajribalar va test natijalariga asoslangan misollar keltirish talab etiladi. O'quvchilarning san'at va fanlar o'rtasidagi bog'lanishni qanday tushunishlari, bu integratsiyaning kognitiv rivojlanishga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida batafsil ma'lumot taqdim etish lozim.

Tadqiqot natijalari.

Tadqiqotning natijalariga ko'ra, boshlang'ich sinf o'qituvchilari art-pedagogikani fanlararo integratsiyada qo'llash orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini oshirganliklari aniqlangan. O'quvchilar darslarda faollashib, bir nechta fanlar bo'yicha birgalikda ishlash orqali o'zlarining bilim va ko'nikmalarini kengaytirgan. Misol uchun, san'at va matematika integratsiyasida o'quvchilar geometrik shakllar yaratish va tasvirlash orqali matematik va estetik bilimlarni birlashtirishgan. Integratsiyalashgan darslar o'quvchilarga yangi mavzularni qiziqarli va samarali tarzda o'zlashtirish imkonini yaratgan. Art-pedagogika o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ayniqsa past o'zlashtiruvchi o'quvchilar faolroq bo'ladi. Ijodkorlik, tasavvur, va vizual tafakkur rivojlanadi. Fanlararo bog'liqlik orqali o'quvchilarda mavzuni yaxlit anglash yuzaga keladi. Bolalar o'z fikrini erkin ifoda qilishni o'rganadi, bu esa nutqiy rivojlanishga ham ijobiy ta'sir qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, art-pedagogik yondashuvlarning fanlararo integratsiyada qo'llanilishi: darslarning samaradorligini oshiradi, o'quvchilarda mustahkam bilim va ijodiy fikrlashni shakllantiradi, ta'lim jarayonini emotsional va estetik jihatdan boyitadi. Shu bilan birga, O'qituvchilarning metodik bilimlarini oshirish, art-pedagogikani rejalashtirilgan integratsiya shaklida joriy etish zaruriyati mavjud.

Xulosa. Art-pedagogika va fanlararo integratsiya boshlang'ich ta'lim tizimida O'quvchilarni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. O'qituvchilarning metodologik yondashuvlari orqali san'atni boshqa fanlar bilan birlashtirish o'quvchilarning nafaqat bilim, balki ijodiy va emotsional rivojlanishiga ham ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, bunday integratsiyalashgan metodlar o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni ko'p qirrali shaxslar sifatida rivojlantiradi.

Bundan kelib chiqib, o'qituvchilarga art-pedagogikani qo'llashni yanada kengaytirish, integratsiyalashgan darslarni rivojlantirish va pedagogik jarayonlarda metodologik yondashuvlarni yaxshilash zarur. Kelajakdagi tadqiqotlar esa o'quvchilarning fanlararo integratsiyalashgan darslardagi muvaffaqiyatlarini uzoq muddatli kuzatish va ularning ta'limdagi samaradorligini baholashga yo'naltirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fedorov, N. Z. San'at va pedagogikaning integratsiyasi. Moskva: Ta'lim va pedagogika nashriyoti 2018.
2. Makarova, A. R. Fanlararo integratsiya va uning boshlang'ich ta'limdagi roli. Pedagogika ilmiy jurnali, 3, 12-19. 2016.
3. Zharova, G. M. Art-pedagogika: O'quvchilarning estetik rivojlanishi. Pedagogik ilmiy tadqiqotlar, 5, 22-30.2019.
4. Tursunov, I. R. O'zbekistonda boshlang'ich ta'limda art-pedagogikaning integratsiyasi. Ta'lim va innovatsiyalar, 4, 22-30.2017.
5. Baxtiyorov, M. A. San'at va ta'lim integratsiyasining metodologik asoslari. Pedagogika va san'at, 8, 9-14.2020.
6. Suyunov, Sh. N. Fanlararo integratsiyaning samaradorligi va uning ta'lim jarayonidagi O'rni. Ta'lim metodologiyasi, 7, 35-41.2021.
7. Karimova, G. D. Boshlang'ich ta'limda art-pedagogika elementlarini qO'llash. Pedagogik pedagogika, 11, 60-65.2022.
8. Uralova, S. A. Fanlararo integratsiya va uning O'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri. Ta'lim va psixologiya, 2, 18-23.2023.